

A Dunánál

I.

A rakodópart alsó kövén ültem,
néztem, hogy úszik el a dinnyehéj.
Alig hallottam, sorsomba merülten,
hogy fecseg a felszín, hallgat a mély.
Mintha szivemből folyt volna tova,
zavaros, bölcs és nagy volt a Duna.

Mint az izmok, ha dolgozik az ember,
reszel, kalapál, vályogot vet, ás,
úgy pattant, úgy feszült, úgy ernyedett el
minden hullám és minden mozdulás.
S mint édesanyám, ringatott, mesélt
s mosta a város minden szennyését.

És elkezdett az eső cseperészni,
de mintha mindegy volna, el is állt.
És mégis, mint aki barlangból nézi
a hosszú esőt - néztem a határt:
egykedvű, örök eső módra hullt,
szintelenül, mi tarka volt, a mult.

A Duna csak folyt. És mint a termékeny,
másra gondoló anyának ölén
a kisgyermek, úgy játszadoztak szépen
és nevetgéltek a habok felém.
Az idő árján úgy remegtek ők,
mint sirköves, dülöngő temetők.

II.

Én úgy vagyok, hogy már száz ezer éve
nézem, amit meglátok hirtelen.
Egy pillanat s kész az idő egésze,
mit száz ezer ős szemlélget velem.

Látom, mit ők nem láttak, mert kapáltak,
öltek, öleltek, tették, ami kell.
S ők látják azt, az anyagba leszálltak,
mit én nem látok, ha vallani kell.

Tudunk egymásról, mint öröm és bánat.
Enyém a mult és övék a jelen.
Verset írunk - ők fogják ceruzámat
s én érzem őket és emlékezem.

III.

Anyám kún volt, az apám félig székely,
félig román, vagy tán egészen az.
Anyám szájából édes volt az étel,
apám szájából szép volt az igaz.
Mikor mozdulok, ők ölelik egymást.
Elszomorodom néha emiatt -
ez az elmulás. Ebből vagyok. „Meglásd,
ha majd nem leszünk! . . .” - megszólítanak.

Megszólítanak, mert ők én vagyok már;
gyenge létemre így vagyok erős,
ki emlékszem, hogy több vagyok a soknál,
mert az összejtig vagyok minden ős -
az Ős vagyok, mely sokasodni foszlik:
apám- s anyámmá válok boldogon,
s apám, anyám maga is ketté oszlik
s én lelkes Eggyé így szaporodom!

A világ vagyok - minden, ami volt, van:
a sok nemzedék, mely egymásra tör.
A honfoglalók győznek velem holtan
s a meghódoltak kínja meggyötör.
Árpád és Zalán, Werbőczy és Dózsa -
török, tatár, tót, román kavarog
e szívben, mely e multnak már adósa
szelíd jövővel - mai magyarok!

. . . Én dolgozni akarok. Elegendő
harc, hogy a multat be kell vallani.
A Dunának, mely mult, jelen s jövőndő,
egymást ölelik lágy hullámai.
A harcot, amelyet őseink vívtak,
békévé oldja az emlékezés
s rendezni végre közös dolgainkat,
ez a mi munkánk; és nem is kevés.

Kraj Dunava

1.

Na donjem kamenu gata sjedim sam,
posmatram kako ta kora dinje plovi.
A vir vlastite sudbine zapretan
jedva čuh: jaz šuti, raz luckasto slovi.
Baš ko da je iz srca moga, taj mutan,
mudar tekao dalje taj silni Dunav.

Poput mišice kad čovjek radi,
kuje, struže, kopa, čerpić nabija,
tako skače, napinje se i razgradi
svaki val a svaki pokret razliva.
Ko rođena majka me ziba, te priča
dok svo smeće grada lagano spira.

U međuvremenu kiša poče da sipi,
onda stade, ko da je svlada nehaj.
Ipak sam - ko netko što iz špilje vidi
preduge niti kiše - posmatrao kraj

padala je monotono, ko kiša vječna,
bezbojna; baš nam je prošlost šarena.

Dunav otiče dalje. Ko dijete malo
u krilu rođene majke što snena
na drugo misli, velebno se igrala
i na me smješkala ta bijela pjena.
Na matici vremena drhtavi znamen,
na starom groblju ruinirani kamen.

2.

Tako sam što već tisuću godina
motrim ono što odjedared ugledam.
Za tren je gotova vremenska cjelina,
koju sto tisuća predaka sa mnom gleda.

Vidim ono što nisu vidjeli jer su rili,
klali, grlili, činili ono što treba.
Sad vide sve ono, u bit stvari sišli,
što ja ne vidim, kada mi nešto zatreba.

Međusobno se znamo, ko radost i tuga,
prošlost je moja, a sadašnjost - njina.
Pišemo pjesme - pero mi drži njina ruka,
ja ih ćutim te u sjećanje prizivam.

3.

Majka mi je Kumanka, a otac Sekelj dopola,
Rumunj dopola, a možda Rumunj i sasma.
Iz materinskih usta kus bi sladak do bola,
iz očevih usta riječ istine bi krasna.
Čim se pokrenem, ja sam njihov zagrljaj.
Katkad se zbog svega toga rastužim:
to je prolaznost. Od nje sam sazdan. „Znaj,
kad nas ne bude bilo! . . .” Slove me. Ćutim.

Oslovljavaju me, jer oni su već - ja,
tako ja slab, preobražen postajem jak,
ja što se sjećam da sam više od mnoštva,
jer sam do svake pristanice Predak -
ja sam predak što se umnoženo dijeli:
te sretan u majku i oca presložim,
te mi se majka, i otac sam na dvoje dijeli,
tako se ja u strasnu Jedinost množim!

Svijet sam - sve što bi, jeste i bit će:
mnogi naraštaji što se međusobno bore.
Sa mnom slave osvajači domovine,
mrtvi, dok me grke muke pokorenih more.
Árpád, Zalán, Werbőczy, Dózsa - druguju
Rumunji, Slaveni, Turci i Tatari
u srcu ovom što s njima prošlosti duguju
pitomu budućnost - današnji Mađari!

- Ja hoću da radim. Borba je prava
što se priznati mora prošlost.
Krasno se grle meki valovi Dunava -
on nam je prošlost, java i budućnost.
Sve bitke što su vodili naši predci
sjećanje postupno u spokoj pretapa;
zajedničke stvari konačno srediti -
naša je zadaća: i nije baš tako mala.

Kraj Dunava

1.

Na najnižoj ploči keja skupljen
gledam: kora lubenice pluta.
Jedva i čujem, sudbom zaokupljen,
čeretanje voda i muk škrjuta.
Ko da mi iz samog srca kulja,
mutan, uman, moćan teče Dunav.

Ko mišica čoveka dok radi,
turpija, kuje, čerpiće mesi,
tako šikne, napne se, razagati
svaki talas, svaki pokret podesi.
I ko majka me ljuljka, puna mira
dok svu prljavštinu grada spira.

I poče kiša da prokapa, popreko,
ali stade kao da joj se neće.
Pa ipak, kao iz pećine neko
ko gleda šibe kiše - vidim proleće:
jednolično, večno kiša kreše,
bezbojna, kakva i prošlost beše.

A Dunav samo teče. I ko dete
na grudima majke misleći na sene -
poigravaju lepo ko da ne prete, -
i smejale su se pene na mene.
Na struji vremena treperile meni
ko na groblju krivi belezi kameni.

2.

Ja kao da već hiljadu leta
gledam ono što se odjednom zbi.
Tek tren i tu je celina sveta,
ko da sve to hiljade predaka sa mnom vidi.

Vidim i što oni nisu videli,
jer moralo se ubijati, grliti.
A oni, u materiju sklizli, obnevideli,
znaju što ja ne vidim, al moram svedočiti.

Znamo se, radost i tuga se srode.
Meni pripada prošlost, sadašnjost njima.
Pišemo pesmu - oni mi pero vode,
osećam ih i sećam se svim damarima.

3.

Majka mi Kumanka, otac Sekelj beše,
dopola Rumun, il možda čist Rumun.
Majčini slatki zalogaji me teše,
iz usta oca istine somun.
Kada se pokrenem, grle se oni.
Rastužim se katkad zbog pomisli ove -
to je prolaznost. Od nje sam. „Ne kloni
kada nas ne bude! . . .” - oni me oslove.

Oslove me zato što sam ja već oni;
iako sam slab, tek tako sam jak,
sećam se da sam više no milioni,
jer sam do praćelije svaki predak -
Predak sam koji se umnožava:
postajem srećan roditelj, ne bedan,
otac i majka se u meni udvaja
i umnožavam se u zanosno Jedan!

Sve što beše i jeste - ja sam taj svet:
mnoga plemena što se krvavo glože.
Osvajači mrtvi sa mnom čine splet
i muči me muka osvojenih, Bože.
Arpad i Zalan, Verbeci i Doža -
Rumuni, Slovaci, Turci, Tatari,
u mom srcu su ove prošlosti koža
s pitomom budućnošću - današnji Mađari!

. . . Ja hoću da radim. I osobno
dovoljno je prošlost priznati.
Talasi blagi Dunava grle se međusobno,
prošlost, sadašnjost, budućnost tek inati.
Sve bitke naših predaka starih
sećanje ipak u mir pretvara
i sređujmo konačno zajedničke stvari,
to je naš posao; uloga nam nije mala.

